



	Verv	Oppmøte	Mobil	E-post
Konrad Kongshaug , 6531 Averøy	Fylkesleder	Møtt	90856350	konradkongshaug@hotmail.com
Odd Bjarne Bjørdal , 6156 Ørsta	Nestleder	Møtt	95928731	oddbjarne.bjordal@tussa.com
Petter Melchior , 6214 Norddal	Styremedlem	Møtt	92283477	petter.melchior@gmail.com
Hilde Kjersem Kolberg , 6433 Hustad	Styremedlem	Møtt	90832134	hildekjersem@gmail.com
Vegard Smenes , 6532 Averøy	Styremedlem	Møtt	99786830	vsmenes@gmail.com
Anna Håland Berget , 6300 Åndalsnes	1. vara	Møtt	91522107	bergetann@hotmail.com
Liv Borghild Hildre , 6391 Tresfjord	Nestleder BKL	Møtt	45435306	livborghild@gmail.com
Til orientering:				
Ole Henrik Rindli , 6364 Vistdal	2. vara		91126438	peola@live.no
Sekretariatet				
Arnar Lyche	org.-sjef	Møtt	41418871	arnar.lyche@bondelaget.no
Arild Erlien	rådgiver	Møtt	99726399	arild.erlien@bondelaget.no
Atle Frantzen	rådgiver	Møtt	90954787	atle.frantzen@bondelaget.no
Rose Bergslid	rådgiver		93003808	rose.bergslid@bondelaget.no

Som følge av at Halsa Bondelag ble overført til Trøndelag Bondelag fra 1. januar 2020, har 1. vara Marte Halvorsen, Halså, gått ut av styret. 2. vara Anna Håland Berget, Rauma, rykker opp til første vara og fast i styret fram til fylkesårsmøtet 6. og 7. mars 2020.

Protokoll fra styremøte i Møre og Romsdal Bondelag tirsdag 4. februar 2020 kl 10.30 – 16.40 på Felleskjøpet møterom i Molde

Marianne Halse og Bjarne Otnes fra Fylkesmannen deltok på styremøtet kl 11.30-12.30 med orientering og drøfting med styret om tapssituasjon, erstatningsutbetaling og jervproblematikk i Rauma og Norddal.

Tema som ble tatt opp var:

- Presentasjon av de som arbeider med rovvilt hos Fylkesmannen.
- Skadesituasjonen 2019 - utfordringer i M&R er jerv, gaupe, kongeørn.
- Jakt og felling vinter 2019-2020.
- Kort innføring om rovviltforvaltninga.
- Roller til rovviltneemd og forvaltningsområder.
- Tallmateriale og datagrunnlag.
- Forebyggende og konfliktdempende tiltak.
- Erstatning.
- Omstilling.

Faste saker for styret i Møre og Romsdal Bondelag:

1/2020 Godkjenning av sakliste

Vedtak: Innkalling og sakliste godkjent

2/2020 Godkjenning av protokoll fra styremøte 11.-12. desember 2019

Vedlegg: Protokoll tidligere utsendt

Vedtak: Protokoll fra telefonstyremøte 11.-12. desember 2019 godkjent

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: Fannestrandveien 63. 6415 Molde	Besøksadresse: Fannestrandveien 63. Molde (Felleskjøpet)	Telefon: 71 20 28 90	Mobil: 41 41 88 71	E-postadresse: More.romsdal@bondelaget.no
Møre og Romsdal Bondelag Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 939678670 Org.nr.: 985063001 MVA	Bankkonto:	8101.05.12891	Internet: www.bondelaget.no/moreogromsdal

3/2020 Medlemsutvikling og medlemsverving

Vedlegg: Medlemstall 2010-2019 og medlemstall pr 31. desember 2019 (trykkes i årsmelding)

Medlemstall pr. 31/12-2018: 3.060 (3.260 inkl Rindal) **Medlemstall pr. 31/12-2019: 2.978**

Endring i 2019: **-82**

Nyinnmeldte i 2019: **72**

Rindal Bondelag med 200 medlemmer ble fra 1. januar 2019 overført Trøndelag Bondelag, og er tatt ut av statistikken for alle år.

Medlemstall pr 01/01-2020: 3.000

Medlemstall pr. 29/01-2020: 2.941

Endring hittil i 2020: - 59

Nyinnmeldte hittil i 2020: 6

Fra 1. januar 2020 gikk Halså Bondelag gikk over til Trøndelag (62 medlemmer pr 31. des 2019) og Hornindal Bondelag gikk over til Møre og Romsdal (85 medlemmer pr 31. des 2019)

Hvert år er det mange som får purring, og senere varsel om stopp av medlemskapet grunnet ubetalt kontingent. **I 2019 var det 52 medlemmer** som ikke betalte kontingent, og som i henhold til Norges Bondelag sine lover ble strøket som medlem i januar 2020.

4/2020: Referat fra møter og arrangementer (siden siste styremøte 11.-12. desember)

17. desember: Møte fylkeskommunen, Fylkeshuset Molde Konrad Kongshaug, Arnar Lyche
Avtalt møte med fylkesordfører Tove Lise Torve og fylkesrådmann Ottar Brage Guttelvik. I tillegg stilte Bergliot Landstad og Eivind Ryste for fylkeskommunen og Eli Sæther for Møre og Romsdal Bonde og Småbrukarlag. Tema var bl.a. status og utfordringer for landbruksnæringa i fylket, og forventninger til fylkeskommunen på landbruksområdet. Bondelaget tok blant annet opp Gjermundnes på møtet.

7.-8. januar: Organisasjonssjefsamling i Norges Bondelag. Arnar Lyche

9. januar og 23. januar: Møter om Stikk-Ut. Molde. Arnar Lyche

Nordmøre og Romsdal Friluftsråd har hatt stor suksess med sin STIKK UT-satsing. Det arbeides nå med en strategiplan for STIKK UT! framover og Bondelaget er invitert med i arbeidsgruppa. Når det tilrettelegges og markedsføres for fotturer i alle bygder er det viktig å inkludere landbruket i arbeidet.

9. januar: Møte i referansegruppe Klimaavtalen. Oslo. Konrad Kongshaug

Styret i Norges Bondelag har vedtatt at representantskapet skal behandle en plan for hvordan klimaavtalen skal følges opp på møte i slutten av mars 2020.

Det er nedsatt en referansegruppe som skal bidra til å utarbeide planen, gruppa består av Bjørn Gimming (leder), Margrete Nøkleby, Jan Idar Haugen og Konrad Kongshaug.

Elisabeth Sæther er sekretær for gruppa.

Kommentert i styret:

- «Klimakur» ble nylig lagt fram
- Prosjekt biodrivstoff på gang i Møre og Romsdal
- Er Bondelaget fraværende i debatten? Vi har fokus på hva vi kan gjøre, men hva kan andre gjøre? Passivt fra landbruket. Klimastreik?
- Stor import av rødt kjøtt, mens vi må kutte i produksjon.
- Mye usikkerhet knyttet til drøvtyggerbiten i beregningene. Taperen er den norske bonde.

9. januar: Godt for Bonden – tredje samling

Landbruk Nordvest i samarbeid med Bondelaget, og med støtte fra fylkeskommunen og Gjensidige, inviterer til 5 sosiale kvelder fordelt gjennom vinteren 2019/20 på Alexandra Hotell i Molde.

Starter med en liten matbit og inspirasjonsforedrag kl.19.30 etterfulgt av sosialt samvær med mulighet for en svingom for de som ønsker det. Det blir oppfordret til å ta med gubben, kjerringa eller nabobonden og møt kollegaer på "godt for bonden"samlingene.

Det holdes fem spennende foredragsholdere, en for hver aften. Samlinger holdt i oktober og november.

Rose Bergslid, var kveldens spesialinviterte gjest. Med brei erfaringsbakgrunn – som bonde, jordbruksjef, rådgiver i Bondelaget og **NORSØK** kjenner hun landbruket bedre enn de fleste. *Rose er en dyktig formidler og har et varmt hjerte for bondens og landbrukets sak. «Med respekt og beundring for bonden» er tittelen på inspirasjonsforedrag.* **30 deltakere**

Godt for bonden er også planlagt 6. februar og 12. mars.

13. januar: Workshop for småbarnsforeldre. Molde

Etter initiativ fra Hilde Kjersem Kolberg og Anna Håland Berget i fylkesstyret var noen bønder som er småbarnsforeldre innkalt til arbeidsmøte. Regler for avløsning ved svangerskap var tema for møtet som diskuterte fram et innspill til jordbruksforhandlingene 2020. I tillegg til Hilde og Anna stilte fylkesstyremedlem Vegard Smenes, leder i Molde BL, Kjersti Ellingsgård, Ragnhild Ruud, Rauma og Anne Dahle Klever, Rauma. Fra Fylkesmannen deltok Åslaug Røberg. Arnar Lyche er sekretær for gruppa.

14. januar: Fagteam landbruk reindrift i Norges Bondelag, Skypemøte. Atle Frantzen

Norges Bondelag opprettet i januar 2019 fagteam reindrift, bestående av én ansatt fra hvert av fylkene Finnmark, Troms, Nordland, Trøndelag, Hedmark og Møre og Romsdal. Rådgiver Atle Frantzen er Møre og Romsdal Bondelags representant i fagteamet.

Tema på telefonmøtet: Høring om samers konsultasjonsrett, Kurs i samiske rettsspørsmål, Sametinget har invitert Bondelaget til seminar på Røros, Møte mellom Sametinget og Norges Bondelag i Oslo i november, Tufsingdalsaka, Andre aktuelle saker, Erfaringer med å politianmelde for tamrein på beite på innmark.

15. januar: Besøk av generalsekretær Sigrid Hjørnegård på fylkeskontoret i Møre og Romsdal Bondelag. Alle ansatte på kontoret deltok.

Gardsbesøk hos fylkesstyremedlem Hilde Kjersem Kolberg i Fræna og hos fylkesleder Konrad Kongshaug i Averøy. Lunsj på Hustadvika Gjestegård. Møte med de ansatte på kontoret etterpå.

20. januar: Medietreningskurs for fylkesledere i Norges Bondelag. Oslo. Konrad Kongshaug**20.-21. januar: Nasjonal konferanse om rovvilt, beitedyr og samfunn. Hamar. Atle Frantzen**

Vedlegg til styret: Skriftelig referat

Tilsammen 23 foredrag. Ca 130 deltakere. Største årlige nasjonale rovviltkonferansen og møteplass i Norge for ulike brukerinteresser og rolleinnhavere innen rovvilt og rovviltrelaterte temaer, med fokus på faglig oppdatering, nettverksbygging og diskusjon. Blant programpostene siste nytt fra forvaltning, forskning, organisasjoner, Jakt- og Fiskesenteret m.fl

21. januar: Landbruksmøtet 2020. Fylkeshuset. Molde. Konrad Kongshaug. Arnar Lyche.

Vedlegg: Referat frå landbruksmøtet

Landbruksmøtet er den årlige fellesarenaen der landbruket møter organisasjoner som arbeider opp mot næringa. Deltakere i hovedsak ledere og tillitsvalgte i organisasjonene. 29 deltakere.

Dagsorden:

- Det offentlige og landbruket - status, arbeidsdeling og samarbeid. Vi ser framover. (*Innlegg ved Landbruksdirektøren, Møre og Romsdal fylkeskommune og jordbruksjef*)
- FoU behov fra landbruksnæringa i Møre og Romsdal
Miniseminar for å fange opp behov / gode ideer til FoU- og rådgivingsprosjekt. Arena for å løfte fram viktige prosjekt som «bør» få finansiering, og kartlegge muligheter for samarbeid.
- Landbruket og klimainnsats: Klimainnsats viktig i åra framover. Utsleppene skal reduseres dramatisk fram mot 2030, Presentasjon av aktuelle tiltak fra flere aktører, samt fellessatsinger: (NLR, Fylkesmannen, Fagлага, NIBIO, Norsøk, Tine,,,))

22. januar: Møte om forebygging av dyretragedier i region midt. Fylkeshuset. Molde. Konrad Kongshaug. Arnar Lyche.

Møte mellom regionale husdyraktører og Mattilsynet region midt

Bakgrunn: Mattilsynet, region Midt iverksatte i 2018 arbeidet «Sammen for dyra». Arbeidet er oppfølgingen av Nord-Trøndelag Bondelag sitt prosjekt «Dyretragedier i Nord-Trøndelag: Forebygging og oppfølging, metodeutvikling og samhandling». I 2018 gjennomført et felles regionalt møte på Hell og i 2019 møter i Molde og Steinkjer.

- Informasjon fra Tine om dyrevelferdssatsingen-dyrevelferdsbesøk og dyrebaserede velferdsindikatorer. Erfaringer så langt? Utfordringer? Behov for samhandling med andre i dette? v/Olav Østerås, TINE
- Dyrevelferdsprogrammet sau v/Bjørn Wæhre, Nortura
- Kort informasjon fra Mattilsynet fra lokale møter mellom kommunene og Mattilsynet i 2019
- Bordet rundt: Aktørene presenterer rutiner for varsling av bekymring for dyrevelferd i egen organisasjon – samt hva som peker seg ut som risikofaktorer mhp risiko for alvorlig vanskjøtsel hos ulike arter og i ulike produksjoner - sett fra deres organisasjon.
- Mattilsynet og Fylkesmannen: Rutiner og status i arbeidet med oversendelse av dyrevelferdssaker fra Mattilsynet til kommune og Fylkesmann.

28. januar: Møte i skuleutvalet ved Gjermundnes vgs. Anne Katrine Jensen

5/2020 Representasjon, invitasjon og planlegging av nye møter og arrangement

Dato/Månad	Tiltak/Arrangement	Stad	Deltakarar/Ansvarlege
4. februar	Fylkesstyremøte (årsmeld/rekneskap)		Styret
7. - 8. februar	Samling for unge bønder	Harøya	
14. februar	Lokallaga frist uttale jordbruksavtala		
25. februar	Påmeldingsfrist fylkesårsmøtet		
3. mars	Fylkesstyremøte (handsame jordbr.avtala)		Styret og samvirkerepr
6. Mars	Næringskonferanse (Alexandra Hotell)	Molde	Landbruksinteresserte
6.-7. Mars	Årsmøte M&R Bondelag	Molde	Lokallaga, fylkeslaget
28. mars	Temadag Eigarskifte ((Alexandra Hotell)	Molde	
1. april	Fylkesstyremøte		
27. mai	Styremøte/møte for årsmøteutsendingene		
10. og 11. juni	Årsmøte Norges Bondelag	Lillehammer	
20.-22. august	Den Norske Matfestivalen	Ålesund	
23. august	Open Gard		
4.-6. sept	Dyregod Batnfjordsøra	Gjemnes	

5. februar: Landbrukskonferanse i Ørsta.

Årleg konferanse der lokale Bondelag er medarrangørar. Odd Bjarne Bjørdal er med i planleggingsgruppe. **Møteleiar** er Oddvar Mikkelsen, tidl. leiar Møre og Romsdal Bondelag

- **Opning – Kjell Kjellen Bigset.**
- **Lokal nærmatprodusent og opplevingsgard:** Hans Nicolai Hovdenakk, Hovdenakk Hjort AS
- **Landbruk og reiseliv – berekraftig næring:** Jorid Skotte Svendsen, eigar av Vauldalen Fjellhotell
- **Korleis det er å overta eit gardsbruk og sjå moglegheitene i det umoglege:** Live Skinnes, gardbrukar og drivar av Gardsfruene.no
- **Lunsj – laga og servert av Ørsta VGS, Restaurant og matfag:** Raudt kjøt frå Hovdenakk Hjort og Samundegarden.
- **Klimasmart landbruk:** Tony Barman, prosjektleiar i Klimasmart Landbruk
- **Forskernes klimaråd strider mot sunt bondevett:** Arnar Lyche, organisasjonssjef Møre og Romsdal bondelag
- **Årets debatt: Levande landbruk i heile landet – kva må til?:** Geir Pollestad, leiar av Næringskomiteen på Stortinget, Svein Arne Lie, forfattar og tidl. leiar Oppland Bonde- og Småbrukarlag og Anders Felde, leiar Sogn og Fjordane Bondelag.

5. februar: Møte i Nettet Bondelag om jordbruksforhandlingene. Konrad Kongshaug.

6. februar: Avtakking av ass. landbruksdirektør Ottar Longva. Fylkeshuset. Molde. Landbruksavdelinga hos Fylkesmannen har internt arrangement ved at Ottar Longva går av som pensjonist. Fylkeslader Konrad Kongshaug i Bondelag invitert til å delta.

Fredag 7. og lørdag 8. februar: Samling Unge Bønder

Arrangeres i lag med Tine, Nortura og Felleskjøpet. Pr 29. januar er det 36 påmeldte Overnatting på Finnøy Havstuer, Sandøy kommune. Som tidligere år med buss. Årets reiserute Molde-Brattvåg-Harøy-Gossen-Molde.

8. februar: Årsmøte i TYR Møre og Romsdal. Hotell Alexandra Molde. Konrad Kongshaug

11. februar: Møte i Fræna Bondelag og Eide Bondelag om jordbruksforhandlingene.

Konrad Kongshaug.

Samme kveld holdes det ekstraordinært årsmøte for sammenslåing av lokallagene til Fræna og Eide Bondelag.

14. februar: Årsmøte i M&R Sau- og Geit. Alexandra Molde. Konrad Kongshaug.

19. februar: Kurs i landbrukspolitikk. Oslo.

Norsk landbrukssamvirkens årlige kurs i landbrukspolitikk. Grunnleggende kurs for alle med interesse og ønske om å lære mer om landbrukspolitikk.

E-post sendt 31. januar til ledere i lokale Bondelag om at fylkeslaget dekker kursavgiften for en tillitsvalgt i lokallagsstyret. Reiseutgiftene må dekkes av lokallaget.

Påmeldte fra Møre og Romsdal: Leder i Nettet Bondelag, Tor Olav Hanset.

24. februar: Kløverstukveld, Surnadal Bondelag. Surnadal. Konrad Kongshaug.

Tema: Om jordbruksforhandlingene.

Fredag 6. og laurdag 7. mars 2020: Landbrukskonferanse og fylkesårsmøte - Molde

Bankettsalen på Hotell Alexandra er bestilt til konferansen fredag kl 10-16.

Deretter holdes fylkesårsmøtet på samme hotell fram til lørdag ca kl 14.00.

28. mars (lørdag): Temadag Eigarskifte, Hotell Alexandra, Molde

Bondelagets samarbeidsadvokat Ole H. Rødstøl står for det faglige innholdet.

Uke 16 og 17 (14.-24. april): Vårkampanjen for lokallaga foran jordbruksforhandlingene

Norges Bondelag kjører kampanjedag med frokost for Stortingspolitikere torsdag 16. april.

6/2020 Andre saker**6. 1. Saker fra Bygdekvinnelaget****6.2. Saker fra Bygdeungdomslaget****6.3. Regionreforma**

Frå 1, januar 2020 fekk fylkeskommunen som følge av regionreforma eit utvida ansvar for utvikling av landbruk og bygdenæringar i Møre og Romsdal.

Dei regionale tilretteleggingsmidlane for landbruket vert som følgje av regionreforma overført frå fylkesmannen til fylkeskommunen, og skal forvaltast saman med ordninga tilskot til rekruttering og kompetanseheving i landbruket.

I tillegg skal fylkeskommunen, saman med landbruksnæringa, utarbeide strategiar i eit årleg regionalt næringsprogram for landbruket, og jobbe med verdiskaping i skogbruket gjennom samarbeidet i Kystskogbruket.

6.4. Leserinnlegg 3. januar: Forskernes klimaråd strider imot sunt bondevett

I Møre og Romsdal er bøndene svært opptatt av klimasaken, og spesielt det negative fokuset på rødt kjøtt. Det tærer både på motivasjon og framtidstro. Det er vanskelig å forstå hvorfor bonden og drøvtyggeren får så stor skyld for klimautfordringene og hvorfor landbruket sjøl i svært liten grad greier å argumentere imot.

I Bioforsk rapporten «Klimagasser fra jordbruket» fra 2014 ble landbrukets utslipp anslått til å være ca. 13 prosent av Norges totale utslipp. Av disse skyldtes om lag 45 prosent drøvtyggerne og 30 prosent utslipp fra oppdyrket myr. I ettertid er mange detaljer i beregningene endret, men hovedkonklusjonen er den samme. De klart mest effektive klimatiltakene er å redusere produksjonen av metan i drøvtyggervomma, samt unngå å dyrke vinterfôr på myrjord. Slik som kunnskapsgrunnlaget er utformet, rammer klimasaken det grasbasert husdyrhold hardt. Med andre ord – distriktslandbruket har fått et stort problem. Dette blir bonden stadig minnet på gjennom media. Det skal være kjøttfrie julebord, kjøttfrie mandager, kjøttfrie kantiner og få for all del kjøttet vekk fra barnehagen og sykehjem. Og kjøttsalget synker.

Bønder flest ønsker å bidra med gode klimatiltak, men når det mest effektive klimatiltaket er å redusere drøvtyggingen i vomma til drøvtyggerne, henger ikke den jevne bonde med. At ammekua, som er på beite hele beitesesongen og nesten ikke spiser kraftfôr, er den verste klimasynderen er helt uforståelig. Like uforståelig er det at innendørs og intensiv oppfôring av okser med store kraftfôrmengder gir en klimagevinst i stedet for beitedrift. For ikke å snakke om den kjempegevinsten vi får dersom vi erstatter ammekukjøtt med kylling- og svinekjøtt. Slikt strider totalt imot sunt bondevett. Hva gjør vi med dette?

Det er tett kobling mellom god ressursutnyttelse og miljø- og klimavennlig produksjon. I virkelighetens verden er det den gode ressursutnyttelsen som er klimavinneren, tenker jeg. Selv om sentrale forskere i NIBIO, CICERO og NMBU sier noe helt annet.

Arnar Lyche, Organisasjonssjef i Møre og Romsdal Bondelag

6.5. Leserinnlegg i Nationen 29. januar 2020: Led oss ikke inn i kvoteleie, Bollestad.

Det er mørke skyer på melkeveien for tiden. Nedskalering er ingen god sak for landbruks-Norge. Vi mister kolleger og ressurser og kanskje også framtidstru?

Diskusjonen har et utall forskjellige sider, alt etter hvor mange bønder eller politikere du orker å spørre. Noe av det viktigste å få til med denne negative nedskaleringa, er å finne fram til ei ordning for framtida. Ei ordning vi kan leve godt med, som sikrer den viktige reguleringa i markedet samtidig som vi dekker etterspørselen etter melk.

Det er på tide å snu den negative saken til noe positivt. Da blir det helt feil å føre mer kvote inn i leiemarkedet. Kvoteleie er et usikkerhetsmoment i melkeproduksjonen som tapper næringa for kapital. Det er ikke riktig at den aktive bonden skal fø på de som går ut av næringa.

Skal vi få ei kvoteordning for framtida bør det etter min mening settes tydelige begrensninger på kvoteleie, og muligheten for privat omsetning av kvoter må opphøre. Da kan vi få til ei ordning som gagnar den aktive bonden samtidig som det blir lettere for ungdom uten stor kapital å komme seg inn i næringa. Det må gjøres en jobb med dette i næringa, for at vi sammen kan skape ei god ordning. Det pågår en sak om dette i bondelaget, her må de konstruktive ideene komme frem.

Ønsker med dette å utfordre deg, Olaug Bollestad, til å komme med framsynte løsningsforslag som dekkar den aktive bondens behov for lavere utgifter og bedre inntjening mens bonden faktisk er i næringa, og la andre ordningar ta seg av pensjonen.

Vegard Smenes, Styremedlem i Møre og Romsdal Bondelag. Rådsmedlem i Tine SA

SAK 1/2020: Årsmelding for Møre og Romsdal Bondelag 2019

Vedlegg: Utkast til deler av årsmelding for godkjenning/korrigerings, **sendt e-post 20. januar**

Vedtak: Styret sin innstilling til vedtak i årsmøtet:

Vedtak: Årsmelding for Møre og Romsdal Bondelag 2019 godkjent.

Saksutredning:

I stedet for å sende ut papirkopi av 50-60 sider i posten, ba styret for noen år siden at det av årsmeldinga som ikke er tidligere vedtatte uttaler og omtaler i styret, blir sendt som PDF til styret. Mesteparten av innholdet i årsmeldinga er alt vedtatt på styremøter tidligere.

De deler av årsmeldinga som styret bør lese/godkjenne, ble sendt i PDF på e-post til styret 20. januar. Da kan styret skrolle gjennom og lese det som de sjølv har deltatt på. Kontoret fullfører arbeidet med bilder/oppsett.

SAK 2/2020: Regnskap 2019

Vedtak: Styrets tilråding til vedtak i årsmøtet:

Vedtak: Regnskapet for Møre og Romsdal Bondelag for 2019 er godkjent med atterhald om Norges Bondelags revisor sin godkjenning. Regnskapet er gjort opp med et årsoverskudd på kr 90.219. Egenkapitalen 1.1.2020 er kr 1.432.210,63

Ordlyd i årsmeldinga:

Regnskapet er ført av Norges Bondelag og revidert sammen med Norges Bondelag sine regnskap. Fylkeslaget er ei avdeling i Norges Bondelag. Bankkonto ligger også i Norges Bondelag. Egenkapitalen står på konto i Landkreditt.

Regnskapet viser ei driftsinntekt på kr. 2.564.224 og en driftskostnad på kr. 2.506.708

Finansinntekter var på kr. 32.703

Resultat for 2019 viser et overskudd på kr. 90.219.

Balansen er følgende: Eiendeler: Bankinnskudd: 1.432.210,63
Gjeld og Egenkapital: Egenkapital: 1.432.210,63

Saksutredning:

Forslag til ordlyd og styrets tilråding til vedtak i årsmøtet som omtalt ovenfor trykkes i årsmeldinga 2019 sammen med regnskapet 2019.

Regnskap 2019 Avdeling	Regnskap 2018	Budsjett 2019			Regnskap 2019		
		Inntekter	Kostnader	Netto	Inntekter	Kostnader	
8101 Generelt	808 085	804 000	0	804 000	843 103	9 824	833 279
8103 Fylkesleder	0	319 000	319 000	0	319 000	164 675	154 325
8105 Opplæring tillitsvalgte	89 060	112 000	82 000	30 000	114 000	2 500	111 500
8110 Styret	-461 957	0	425 000	-425 000	0	532 322	-532 322
8112 Ledermøtet	-114 664	0	131 000	-131 000	51 000	160 427	-109 427
8113 Årsmøtet	-148 645	0	150 000	-150 000	0	172 285	-172 285
8119 Valgmemnda	-24 884	0	40 000	-40 000	0	71 357	-71 357
8122 Landbrukskonferansen	-102	80 000	110 000	-30 000	81 350	104 628	-23 278
8123 Matfestivalen	-12 000	0	0	0	0	0	0
8125 Utadretta informasjon	-11 413	0	40 000	-40 000	0	9 026	-9 026
8128 Bedre og økt beiting	0	0	0	0	550 061	569 838	-19 777
8129 HMS-seminar	0	0	0	0	0	0	0
8130 Refusjoner	32 000	30 000	0	30 000	0	0	0
8131 Støtte og gaver	-980	0	0	0	6 923	8 165	-1 242
8132 Unge bønder	-110 598	160 000	100 000	60 000	89 600	71 560	18 040
8135 Møter og kurs.	-29 792	0	33 000	-33 000	0	36 052	-36 052
8136 Kurs- og arrangementsutg	76 236	0	40 000	-40 000	95 403	107 705	-12 302
8140 Aktive lokallagsmidler	0	275 563	275 563	0	275 563	274 876	687
8146 FARM	0	0	0	0	287 600	328 143	-40 543
	90 345	1 780 563	1 745 563	35 000	2 713 603	2 623 383	90 219

Kommentarer til økonomirapport 31.12.2019

Avdeling 8103 fylkesleder: Fylkeslederen har reist mindre enn tidligere år.

Avdeling 8110 Styret: Stor aktivitet i styret.

Avdeling 8112 Ledermøte: Kr 51 000 er overført fra aktive lokallagsmidler.

Avdeling 8119 Valgnemnda: Overforbruk på grunn av stor arbeidsinnsats.

Avdeling 8122 Landbrukskonferansen: Vi går kr 23 278 i underskudd. Det er kr 6 722 mindre underskudd enn budsjettet.

Avdeling 8128 Bedre og økt beite i Møre og Romsdal: Prosjektet avsluttet i 2019 – etter 6 år.

Avdeling 8131 Støtte og gaver: Kr 6 300 til innkjøp av bøker fra Bygdekvinnelaget. Utlegg fotoalbum. Overført kr 6923 fra aktive lokallag for brukt markedsmateriell gjennom året.

Avdeling 8132 Unge bønder: Felleskjøpet har betalt inn kr 31 100 som andel av fellesutgifter. Vi har mottatt kr 30 500 i tilskudd fra Fylkesmannen og kr 28 000 i tilskudd fra Norges Bondelag. Nortura og Tine har ikke betalt sin andel.

Avdeling 8135 Møter og kurs: Utgifter til grøntutvalg, deltagelse i næringsgruppe i Grønn forskning og skoleutvalg Gjermundnes.

Avdeling 8136 Kurs- og arrangementsutgifter: Samvirkene har betalt inn kr 10 900 som del av spleiselag for Unge bønder samling på Smøla. Vi har mottatt kr 12 000 i tilskudd fra Gjensidige for Åpen Gård. Det er sponsering av annonsering. Kr 40 000 i kostnad til kulturlandskapskonferansen på Sæbø blir dekket av aktive lokallagsmidler. Likeså kr 10 000 i kostnad i forbindelse med Innovasjonsfestivalen. Samlet kostnad på kr 38 480 for foredragsholdere på Dyregod og Kulturlandskapskonferansen på Sæbø. Ellers er det kostnader til diverse andre arrangement, hotell og annonsering av Åpen Gård.

Avdeling 8146 FARM: Mye penger ut og mye penger inn. FARM-konferansen gikk i null, mens Workshopen iforkant ble kostbar. Til tross for tilskudd på kr 80 000 gikk vi kr 40 543 i underskudd.

RESULTAT

	Hittil i år Regnskap	Årets Budsjett	Avvik	Hittil i fjor Regnskap	Fjorårets Regnskap
Salgsinntekter	-71 100	-110 000	38 900	-173 184	-173 184
Andre inntekter	-952 561	0	-952 561	-580 722	-580 722
Sentrale bevilgninger	-1 540 563	-1 670 563	130 000	-1 534 344	-1 534 344
Sum inntekter	-2 564 224	-1 780 563	-783 661	-2 288 250	-2 288 250
Lønn og godtgjørelser	643 311	469 000	174 311	685 458	685 458
Andre kostnader	1 863 396	1 276 563	586 833	1 541 383	1 541 383
Sum kostnader	2 506 708	1 745 563	761 145	2 226 842	2 226 842
Driftsresultat	-57 516	-35 000	-22 516	-61 408	-61 408
Finansresultat	-32 703	0	-32 703	-28 937	-28 937
Resultat	-90 219	-35 000	-55 219	-90 345	-90 345

SAK 3/2020: Arbeids- og tiltaksplan for M&R Bondelag 2020-2021**Vedtak:**

Styret sin innstilling til vedtak i årsmøtet:

Vedtak: Arbeids- og tiltaksplan for 2020-2021 godkjent.

Saksutredning:

- På styremøtet oppdateres og justeres arbeids- og tiltaksplan for utsending til årsmøtet
- Styret kommer med innspill på prioriterte saker på kulepunktene under avsnittet: I tillegg vil styret i M&R Bondelag prioritere arbeid med følgende saker i 2020:
- NB – Del 2 til arbeids- og tiltaksplan med datoer for aktiviteter skal ikke vedtas av styret/fylkesårsmøtet. Denne delen er med for å vise årshjulet til organisasjonen. Datoer oppdateres fortløpende gjennom hele året når nye aktiviteter er fastsatt.

Hilde Kjersem Kolberg fra fylkesstyret presenterer arbeidsplanen i fylkesårsmøtet

FORSLAG:**Arbeids- og tiltaksplan 2020-2021 for Møre og Romsdal Bondelag**

Møre og Romsdal Bondelag, som fylkeslag av Norges Bondelag og bøndene sin største faglege og næringspolitiske organisasjon, har som mål å samle alle som kjenner seg knytt til landbruket, og vere den organisasjonen som best kan fremme felles saker, trygge landbruket og ivareta bøndene, grunneigarane og bygdene sine økonomiske, faglege, sosiale og kulturelle interesser i fylket. Bondelaget skal vere bonden og landbruket sitt viktigaste talerøyr mot styresmaktene sentralt, i fylket og i kommunane. Vårt overordna mål er å fremme eit berekraftig landbruk og ei samfunnsutvikling som sikrar inntekt for bonden, matforsyning, miljø og arbeidsplassar og busetnad i levande bygder.

Næringspolitikk:

Mål: Arbeide for inntekt og sosiale rettar på line med andre i samfunnet. Fylkeslagets uttale til jordbruksforhandlingane 2020 blir retningsgjevande for politiske prioriteringar i 2020 – 2021.

- Ta initiativ, vere pådrivar og drive skoloring i saker som gjeld landbrukspolitikken, klima og miljø, næringsutvikling, naturforvaltning, kulturlandskap, verneplanar, rovdyr, lokal og regional forvaltning.

Rekruttering – Likestilling – Kompetanse:

- Rekruttering av unge og kvinner til næringa, tillitsverv og landbruksutdanning.
- Informasjonsmateriell om næringa til skule og ålmenta.
- Kurs eigarskifte og nye tillitsvalde og samling unge bønder.
- Samordne og stimulere kurstilbod og arbeide for nye tilbod om landbruksutdanning.

Samfunnskontakt og utadretta verksemd

Mål: Fremme distrikts- og landbrukspolitiske saker. Positive informasjonsmarkeringar med norsk mat i sentrum, synleggjere arbeidet Bondelaget gjer og presentere faktaopplysningar om næringa.

- **Politikarar og beslutningsorgan:** Kontakt med offentlege myndigheiter og kommunar. Den nye organiseringa av fylkeskommunen frå 2020 krev ekstra oppfølging.
- **Opinionen og forbrukarane:** Informasjonsaksjonar. Alliansebygging.
- **Media:** Vere synleg i mediabiletet, reise egne saker og ta del i samfunnsdebatten.
- Kontakt og drøfting mellom landbrukssamvirket og Bondelaget.
- Open Gard – minst eitt arrangement i kvar region

Organisasjon

Mål: Organisasjonsbygging, skolering, rekruttering og auke medlemstalet.

- Utvikle møta i fylkeslaget og lokallaga som arena for sosial og fagleg aktivitet.
- **Informere** tillitsvalde, medlemmer og andre ved lokallagsskriv og heimeside
- Kontakt med medlemmer og lokallag. Talentjakt og talentutvikling av tillitsvalgte.
- Prioritere medlemsverving av uorganiserte bønder. Invitere nye bønder til medlemsskap.

Landbruksbasert næringsutvikling – tradisjonelt og nye næringsgreiner

Mål: Peike på mulegheiter på garden, forsterke det faglege miljøet i næringa.

- Informere om virkemidlar for næringsutvikling.
- Auka arbeid med landbruksfaglege saker. Medlemshjelp.
- Regionalt samarbeid i samarbeidsrådet for Midt-Norge og med Vestlandsfylka.
- Arbeide for meir lokalprodusert mat i lokalbutikkane.

I tillegg vil styret i M&R Bondelag prioritere arbeid med følgjande saker i 2020:

- Hjort
- Driveplikt og jordvern
- Klima
- Dyrevelferd
- Kvoteregelverk
- Gjermundnes landbruksskole
- Matfestivalen i Ålesund
- Samarbeid med blå sektor og øvrig næringsliv, og vidareføring av FARM-konferansen.
- Velferdsordninger
- Gjennomgang av regelverk og ordninger for å lette rekrutteringen i landbruket.

Til fylkeskontoret i Møre og Romsdal Bondelag er det knytta sekretariatsoppgåver for Bygdekvinnelaget, Bygdeungdomslaget og Studieforbund, og utfører fellesoppgåver for samvirkeorganisasjonane i Møre og Romsdal og har samarbeid med Nei til EU og Gjensidige.

Kommentert i styret:

Hjort – har vært planlagt regionmøter. Må drøfte hva som er målet med møtene, kanskje vente med møtene til vi har resultatene og dokumentasjon fra prosjektet som LNV gjennomfører. Vi må ha kunnskapsgrunnlaget først før setter inn tiltak. Hvis vi skal få til varig endring må det endres «oppe» i systemet, og da må vi ha god dokumentasjon/tallmateriale.

VEDLEGG:**Del 2: ÅRSHJULET - Arbeids- og tiltaksplan 2020/2021 (Dato ajourført: 4. februar 2020)**

- Datoer oppdateres fortløpende gjennom heile året når nye datoar er fastsatt.

Dato/Månad	Tiltak/Arrangement	Stad	Deltakarar/Ansvarlege
28. mars	Temadag Eigarskifte ((Alexandra Hotell)	Molde	
1. april	Fylkesstyremøte		
mars / april	Vårkampanje Norges Bondelag		Alle lokallag
april	Påmelding Open Gard		Lokallaga
Mai	Jordbruksforhandlingar Aksjonsberedskap		Lokallagsstyret. Fylkesstyre
27. mai	Styremøte og møte med årsmøteutsend		Styret + årsmøteuts.
10. og 11. juni	Årsmøte Norges Bondelag	Lillehammer	
20.-22. august	Den Norske Matfestivalen	Ålesund	
23. august	Open Gard		
4.-6. sept	Dyregod Batnfjordsøra	Gjemnes	
September	Sekretariatskonferanse Norges Bondelag		Heile fylkeskontoret
September	Fylkesstyremøte		Styret
Oktober	Fylkesstyremøte		Styret
Innan 31. okt	Årsmøter i lokallaga		Medlemmene/lokallaga
November	Leiarmøte M&R Bondelag		Lokallagsstyra og fylkeslag
November	Skattekurs		Samarb. rekneskapskontor
20. november	Søknad Aktivt Lokallagsmidlar		Lokallaga
Desember	Fylkesstyremøte		Styret
2021			
Januar	Fylkesstyremøte		Styret
Jan	Frist for lokallaga forslag til valnemnda		
jan / feb.	Møte i valnemnda		
ca. 1. feb	Lokallaga frist sende inn saker til årsmøtet		
Feb	Fylkesstyremøte (årsmeld/rekneskap)		Styret
Feb	Lokallaga frist uttale jordbruksavtala		
1. mars	Kontingentforfall		
Mars	Fylkesstyremøte (handsame jordbr.avtala)		Styret og samvirkerepr
Mars	Næringskonferanse		Landbruksinteresserte
Mars	Årsmøte M&R Bondelag		Lokallaga, fylkeslaget

SAK 4/2020: Budsjett 2020**Vedtak: Styret sin innstilling til vedtak i årsmøtet:****Vedtak:** Budsjett for Møre og Romsdal Bondelag 2020 godkjent.**Saksutredning:**

Følgende oppsett sendes ut til fylkesårsmøtet:

Budsjett 2020 Avdeling	Regnskap 2019	Budsjett 2020		
		Inntekter	Kostnader	Netto
8101 Generelt	833 279	1 271 000	0	1 271 000
8103 Fylkesleder	154 325	0	300 000	-300 000
8105 Opplæring tillitsvalgte	111 500	0	30 000	-30 000
8110 Styret	-532 322	0	500 000	-500 000
8112 Leder møtet	-109 427	0	120 000	-120 000
8113 Årsmøtet	-172 285		170 000	-170 000
8119 Valg nemnda	-71 357	0	40 000	-40 000
8122 Landbrukskonferansen	-23 278	80 000	80 000	0
8123 Matfestivalen	0	0	0	0
8125 Utadretta informasjon	-9 026	0	40 000	-40 000
8128 Bedre og økt beiting	-19 777	0	0	0
8131 Støtte og gaver	-1 242	0	0	0
8132 Unge bønder	18 040	100 000	100 000	0
8135 Møter og kurs.	-36 052	0	35 000	-35 000
8136 Kurs- og arrangementutg	-12 302	0	36 000	-36 000
8140 Aktive lokallagsmidler	687	282 452	282 452	0
8146 FARM	-40 543	0	0	0
	90 220	1 733 452	1 733 452	0

Organisasjonssjef Arnar Lyche presenterer budsjett 2020 i fylkesårsmøtet

**SAK 5/2020: Årsmøtet M&R Bondelag 6.-7. mars 2020
Program, sakliste, uttaler, redaksjonsnemnd****Vedtak:**

- **Saklista og program** for fylkesårsmøtet godkjent. Årsmøtet settes fredag 6. mars kl. 17.00 med konstituering og behandling av saker etter saklista.
- Administrasjonen kan **forberede utkast til uttale** fra årsmøtet på:
 - 1) Tema fra næringskonferansen
 - 2) Leder i red.-nemnda samordner forslag til tema med administrasjonen
 Fylkeskontoret legger fram utkast/ordlyd som nemnda vurderer om de vil bruke.
- **Styret foreslår redaksjonsnemnd på 3 medlemmer totalt:**
 Leder i redaksjonsnemnda fra styret: Anna Håland Berget
 2 medlemmer: Fylkeskontoret utpeker når deltakerlista er klar.
 Sekretær: Rose Bergslid

Saksutgreiing:

- Fylkesårsmøtet på Scandic Alexandra Hotell i Molde fredag 6. mars og lørdag 7. mars. Næringskonferanse på dagtid, fylkesårsmøtet fra fredag kl. 17.00 til lørdag kl. 14.00.
- Innkalling og invitasjon til årsmøtet inkl. næringskonferansen sendes ut ca 5. februar
- Næringskonferansen i Bankettsalen fra kl 10.00 blir avsluttet ca kl. 16.15.
- Bør ha konstituering fredag ettermiddag. For nye lokallagsutsendinger er det nyttig at årsmøtet kommer i gang fredag, slik ut deltakerne blir bedre kjent med hverandre.
- Middag kl 20.00 med avtakking fra fylkesstyret og utdeling Aktivt Lokallag.
- **Toastmaster:** Vegard Smenes
- Sakspapir/årsmelding sendes ut senest onsdag 26.februar (ikke postutlevering lør)

KJØREPLAN**Fredag 6. mars:****10.00 – 16.15: Næringskonferanse i Bankettsalen - (eige program)**

16.30 - 17.00: Kaffe og noe å bite i serveres til årsmøtedeltakarane i Bondelaget

17.00: Årsmøtet i Møre og Romsdal Bondelag blir sett

Opprop. Godkjenning av innkalling og sakliste.	Sak 1
Val av to personar til å skrive under protokoll.	Sak 2
Oppnemning av redaksjonsnemnd	Sak 3
Årsmelding 2019 (vedlegg)	Sak 4
Rekneskap 2019 (Side .. i årsmeldinga)	Sak 5
Arbeidsplan 2020/2021 (vedlegg)	Sak 6
Budsjett 2020 (vedlegg)	Sak 7

18.30: Pause

20.00: Middag – Årsmøtet i Møre og Romsdal Bondelag med inviterte gjestar.

Laurdag 7. mars:**09.00 Fylkesleiars tale – Konrad Kongshaug**

09.20 Årsmøtetale – aktuelle faglege- og organisasjonsmessige utfordringar og mulegheiter for Bondelaget v/ styremedlem i Norges Bondelag, **Bodhild Fjelltveit**, Hordaland.

Generaldebatt – Spørsmål og debatt

10.30 Pause – Kaffe

Framhald generaldebatt

Uttaler frå årsmøtet **Sak 8**

12.30 Pause

12.45 Val (vedlegg) **Sak 9**

Godtgjersle til styret og tillitsvalgte i fylkeslaget (vedlegg) **Sak 10**

13.45 Avslutning av årsmøtet **Lunsj og heimreise**

SAK 6/2020: Vinnar av Aktivt Lokallag 2019

Vedlegg: Fordelingsgrunnlag med aktiviteter ”Aktivt lokallagsmidler”.

Medlemstal pr. 31.12.2019.

Årsmelding til kandidat og presseklipp.

Vedtak: Styret vil på årsmøtet utnemne **XXX Bondelag til Aktivt Lokallag 2019**.

Laget får vandrepremien, trekofferten. Årets Aktiv Lokallag i kvart fylke får kr 5 000 frå Norges Bondelag. Laget går vidare til konkurransen i Norges Bondelag om Årets Lokallag.

Namn på vinnar er FORTRULEG til fylkesårsmøtet

Saksutgreiing:

Aktivt Lokallag 2018 vart Aure Bondelag.

Tidlegare år: Ørskog Bondelag (2017), Averøy Bondelag (2016), Molde Bondelag (2015), Rauma Bondelag (2014), Vestnes Bondelag (2013), Surnadal Bondelag (2012), Rauma Bondelag (2011 og 2010), Sykkylven Bondelag (2009), Averøy BL (2008), Gjemnes BL (2007), Todalen BL (2006), Aure BL (2005), Sykkylven BL (2004), Vestnes BL (2003), Rindal BL (2002), Straumsnes BL (2001), Skjåstaddalen BL (2000), Indre Averøy BL (1999 og 1998).

Mange lag har brei aktivitet og vervingsarbeid som er mellom føresetnadene for nominering. Aktuelle lag bør ha drive medlemsverving, tilbod til medlemene og utadretta aktivitetar.

Jfr fordelingsgrunnlag med aktiviteter ”Aktivt lokallagsmidler, så har styret fleire lag som kan vurderast som aktuelle kandidatar.

Laget får vandrepremien, trekofferten. Årets Aktiv Lokallag i kvart fylke får kr 5 000 frå Norges Bondelag. Laget går vidare til konkurransen i Norges Bondelag om Årets Lokallag.

SAK 7/2020: Innspill til valgnemnda i Norges Bondelag 2020

Vedtak: Styret sender brev til valgnemnda der fylkeslaget kommer med vurdering av aktuelle kandidater slik det kom fram i drøftinga i styret. Forslag på kandidater er fortrolig og følger som vedlegg til protokollen.

Saksutredning:

Valgnemnda skriver i brev til fylkeslagene:

Innspill til valgnemnda i Norges Bondelag 2020

Valgnemnda har startet sitt arbeid fram mot årsmøte2020. Vi ønsker at hvert fylke evaluerer sittende styre i Norges Bondelag og gir en tilbakemelding til valgnemnda både på hva som fungerer bra og hva som kan bli bedre. Vi ber om at dere tenker over hvilke egenskaper og kompetanse som dere mener er viktige hos de tillitsvalgte i styret i Norges Bondelag, og tenk gjerne langsiktig!

Vi ønsker innspill på kandidater som kan være aktuelle til styreverv i 2020 og kommende perioder. Vi ønsker oss minst 2 navn (en kvinne og en mann) fra deres egen region og minst 2 navn (en kvinne og en mann) fra andre landsdeler. Vi ber dere gjøre oss oppmerksomme på om kandidaten er forespurt på forhånd eller ikke.

Fristen for tilbakemeldinger fra fylkene er **12. februar** 2020, men de må gjerne komme før. Valgnemnda vil gå ut med en samlet oversikt den 28. januar 2020 over hvem som stiller seg til disposisjon for videre arbeid og ikke. Svaret sendes til leder av valgnemnda Anne Kristine Rossebø.

Valg som skal forberedes til årsmøte 2020**SVAR****Styret i Norges Bondelag**

Leder for 1 år:	Lars Petter Bartnes, Nord-Trøndelag	Stiller seg ikke til disposisjon
1. nestleder for 1 år:	Bjørn Gimming, Østfold	Stiller seg til disposisjon
2. nestleder for 1 år:	Frøydis Haugen, Hordaland	Stiller seg ikke til disposisjon
3 styremedlemmer for 2 år		
	Birte Usland, Vest-Agder	Stiller seg til disposisjon
	John-Erik Skjellnes Johansen, Nordland	Stiller seg til disposisjon
	Arne Elias Østerås, Hedmark, (Felleskjøpet)	Stiller seg til disposisjon
1 styremedlem for 1 år:		
	Nils Asle Dolmseth, Sør-Trøndelag (Tine)	Stiller ikke som kandidat til styret i Tine og går da ut av styret i Norges Bondelag

Følgende ble valgt i 2019 og er ikke på valg i 2020

Erling Aas-Eng, Hedmark
Bodhild Fjelltveit, Hordaland
Merethe Sund, Nordland (Nortura)

Varamedlemmer i nummerorden for 1 år

1. Egil Chr Hoen, Buskerud	Stiller seg til disposisjon
2. Jan Idar Haugen, Rogaland	Stiller seg til disposisjon
3. Audun Skjervøy, Møre og Romsdal	Stiller seg ikke til disposisjon

Ordfører og varaordfører for 1 år:

a) Ordfører: Arne Magnus Aasen, Møre og Romsdal	Stiller seg til disposisjon
b) Varaordfører: Martha Irene Mjølnerød, Østfold	Stiller seg ikke til disposisjon
c) 2 varamedlemmer i nummerorden	
1. Marit Epletveit, Rogaland	Stiller seg til disposisjon
2. Knut Erik Ulltveit, Aust-Agder	Stiller seg til disposisjon

Det skal fremmes representant fra tidl Sør-Trøndelag Bondelag i valgnemnda 2021-2022.

SAK 8/2020: Svangerskap – innspill fra arbeidsgruppe til uttale Jordbruksforhandlingene 2020

Vedtak: Styret slutter seg til innspillet fra arbeidsgruppa. Det bør utarbeides eksempler som sendes Norges Bondelag. Notatet bearbeides og «spisses» av arbeidsgruppa, og legger fram forslag til ordlyd til fylkeslagets uttale til jordbruksforhandlingene fra styremøtet 3. mars.

NOTAT - Om tilskudd til avløsning ved svangerskap

I Møre og Romsdal Bondelag har vi ei selvutnevnt arbeidsgruppe som vil komme med innspill til jordbruksforhandlingene om reglene for tilskudd til avløsning ved svangerskap. Gruppen består av Anna Berget, Hilde Kjersem Kolberg, Vegard Smenes, Ragnhild Bergheim Ruud, Anne Dahle Klever, Kjersti Ellingsgård og Arnar Lyche. Aslaug Røberg fra Landbruksavdelinga hos fylkesmann er invitert med som regelekspert og rådgiver til gruppa. Mandag 13. januar hadde arbeidsgruppa møte og ble enige om å utrede og legge fram for fylkesstyret følgende punkt:

- ✓ For å få tilskudd til avløsning ved svangerskap må det være andre enn samboer eller ektefelle, eller person med næringsinntekt fra foretaket, som er avløser. Denne begrensningen i regelverket må fjernes.
- ✓ Foretakets dagsats blir fratrukket stønader fra NAV ved sykdom, lønn, dagpenger med mer. Dette er urimelig. Jobben med å avløse er like stor uansett om en tjener penger utenfor drifta. Utgangspunktet må være brukets størrelse. Hvor mange timer trengs til avløsning? Et alternativ kan være å sette et tak på hvor mye en kan tjene utenfor drifta før dagsatsen reduseres.
- ✓ Dagsatsen på kr 1670 dekker ikke de reelle utgiftene til avløsning. Den må derfor heves.
- ✓ Informasjon ut til de svangre om regelverket må forbedres. En person i Bondelaget må holde seg 100 prosent oppdatert på regelverket. Kommunene kan også få et utvidet ansvar for å spre informasjon.

Utredning 1:

For å få tilskudd til avløsning ved svangerskap må det være andre enn samboer eller ektefelle, eller person med næringsinntekt fra foretaket, som er avløser. Denne begrensningen i regelverket må fjernes.

Etter å ha diskutert saken med jurist i Bondelaget og ansatte i Landbruk Nordvest, antas det at regelen om at ektefelle/samboer eller samdriftsmedlem ikke kan være avløser i forbindelse med sykdom og fødsel skyldes forvaltningens behov for dokumentasjon og kontroll.

Ektefellen/samboeren er en del av foretaket og kan derfor ikke lønnes. Det kan derimot kårfolk eller sønn/datter.

I en del tilfeller kompliseres situasjonen ved sykdom og svangerskap mye fordi det ikke er mulig å søke tilskudd til avløsning når ektefelle eller samboer tar avløserjobben. På mange gårdsbruk er det mye teknikk og mange dyr, og det krever mye kompetanse å være avløser. Og slik kompetanse begynner å bli sjelden i mange bygder.

Utredning 2:

Foretakets dagsats blir fratrukket stønader fra NAV ved sykdom, lønn, dagpenger med mer. Dette er urimelig.

På vegne av Landbruksdirektoratet gjennomførte Vista Analyse en utredning om dette i 2015. (Rapport Nr. 34/2015 «Gjennomgang av tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mv.»). Det ble da anbefalt å fjerne fradragene for lønn og ytelser, samt kravet til næringsinntekt. Søkerne vil da enkelt vite hva man får i tilskudd på forhånd og det vil ikke lenger være nødvendig å

innhente informasjon fra NAV. For heltidsbønder uten lønn vil dette være uten konsekvenser de første 16 dagene av sykmeldingsperioden, med mindre man har fått foreldrepenger eller svangerskapsenger fra dag 1. For de som ikke har vært berettiget støtte på grunn av høy lønn/ytelser, vil en slik endring føre til at også de blir berettiget tilskudd.

Landbruksdirektoratet kommenterer forslaget slik: Dersom forslaget om å fjerne dagens fradrag ved beregning av tilskuddet gjennomføres uten andre endringer, øker bevilgningsbehovet for ordningen. Det legges til grunn at dagens bevilgning skal være styrende og det betyr at dagsatsene må reduseres. Forslaget vil gi en betydelig forenkling og administrativ besparelse. Landbruksdirektoratet anbefaler at en slik endring ikke gjennomføres.

I jordbruksoppgjøret 2018 ble partene enige om at Landbruksdirektoratet utreder konsekvensene av å avvikle samordningen av tilskudd til avløsning ved sykdom og svangerskap mot lønnsinntekter. Oppdraget nevner ikke forholdet til sykepenge eller andre ytelser fra NAV. I Rapport nr. 18/2019 «Tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mv.» blir det vist til at ca. 70 prosent av alle gårdbrukere har lønnsinntekt og at gjennomsnittslønnen var på 384 000 kroner i 2016. Næringsinntekt fra jordbruk står for 30 prosent og næringsinntekt fra annen næring for 12 prosent av inntektene til bøndene. Dersom bonden har fradragsspliktige inntekter som overstiger maksimal dagsats vil foretaket ikke få tilskudd. Hvis fradraget for lønn blir fjernet vil bønder, som ikke får stor økning i utgiftene til avløser, kunne sitte igjen med høyere inntekt enn det de har til vanlig dersom de kun blir sykmeldt fra gårdsarbeidet og ikke fra lønnsarbeidet.

Å fjerne fradrag for lønn uten også å fjerne fradraget for sykepenge, gjør at økonomien til bonden blir svært ulik, avhengig om hun/han er sykmeldt fra arbeid eller kun fra gårdsarbeidet. Å fjerne fradraget for sykepenge vil være mye mer kostbart enn å kun fjerne fradraget for lønn. I 2018 utbetalte NAV ca. 140 millioner kroner i sykepenge til bønder. Det er akkurat like mye som utbetalingene av tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mv. samme år.

Landbruksdirektoratet anbefaler ikke å avvikle samordningen mellom tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mv. med lønnsinntekter.

Vurderinger

Uavhengig av bondens lønn og/eller trygdeytelser krever husdyra daglig stell. En må se på gårdsbrukets størrelse. Hvor mange timer trengs til avløsning? Det er urimelig å bli trukket i dagsats fordi man har tjent penger utenfor drifta. Jobben med å avløse er like stor uansett.

Utredning 3

Dagsatsen på kr 1670 dekker ikke de reelle utgiftene til avløsning. Den må derfor heves.

Landbruk Nordvest har gjort noen lønnsberegninger på kostnad til avløser. En avløser med noen års erfaring koster anslagsvis kr 180 per time. I så fall blir kostnad per dag for bonden kr 1866. Da forutsettes det 7,5 arbeidstimer og et ekstra tillegg for delt dag. Eventuelt helgetillegg kommer i tillegg. Heves lønna til kr 200 per time blir kostnaden per dag for bonden kr 2070. Hvis det i tillegg er helg, blir kostnaden i sum for lørdag og søndag kr 5668.

Utredning 4

Informasjon ut til de svangre om regelverket må forbedres. En person i Bondelaget må holde seg 100 prosent oppdatert på regelverket. Kommunene kan også få et utvidet ansvar for å spre informasjon.

Hvis det kompliserte regelverket vi har i dag fortsatt blir gjeldene, er det helt nødvendig at en person i Bondelaget til enhver tid er oppdatert på reglene. Det er også behov for en informasjonspakke som er lett tilgjengelig for alle som skal ha barn.

SAK 9/2020: Høring - endringer i regelverket om kvoteleie

Vedlegg: Høringsdokument fra Norges Bondelag på 34 sider (**sendt styret e-post 2. jan**)
Notat fra M&R Bondelag pr 29. januar – sammendrag og vurderinger

Vedtak:

M&R Bondelags notat med sammendrag og vurderinger sammen med de justeringer som styret gjorde i styremøtet sendes på høring i lokallagene. Lokallagenes frist for å komme med innspill er 28. februar. Fylkeslagets endelig uttale sendes Norges Bondelag innen fristen 13. mars.

Saksutredning:

Under årsmøtet til Norges Bondelag i juni 2019, ble det vedtatt følgende om kvoteordningen for melk:

«Kvoteordningen for mjølk er et sentralt virkemiddel i norsk landbrukspolitikk. Kvoteordningen må utvikles på en måte som sikrer legitimitet og politisk støtte for ordningen på lang sikt, og som samtidig gir tilstrekkelig forutsigbarhet for næringa. Norges Bondelag vil sikre/utvikle kvoteordningen for mjølk, med særlig vekt på å øke andelen eid kvote blant aktive mjølkeprodusenter og å få ned kvoteprisene. Endringer av kvoteordningen vil få konsekvenser for den enkelte bonde. Dette må derfor vurderes nærmere og ses i sammenheng med endringer i forholdstall/eventuelt nedskalering av totalmengde kvote i forbindelse med bortfall av eksportstøtte. Styret skal jobbe med konkrete tiltak for å begrense utbredelsen av spekulasjon med mjølkekvoter. Styret skal ta med følgende forslag i sine vurderinger:

- *Fjerne muligheten for fremleie av mjølkekvote*
- *Fjerne muligheten for kjøp av kvote hvis produsenten ikke er i aktiv drift. Det må kunne gis mulighet til å søke om dispensasjon for brukere som ønsker å starte opp mjølkeproduksjon innen en gitt frist etter kvotekjøp.*
- *Inndra andel av kvote som ikke har vært produsert de siste fem åra – differansen mellom produsert volum og gjennomsnittlig kvotefylling i landet (94 % per nå). Dersom det er leid kvote som ikke er produsert, er det den som skal inndras.*
- *Sette begrensning for hvor lenge ei kvote kan sove/leies ut, slik at man ikke kan sitte på en produksjonsrettighet til «evig tid», uten å ta opp produksjonen igjen.*
- *Den som har leid mjølkekvota har forkjøpsrett til leid kvote ved endt leieperiode.»*

Styret i Norges Bondelag ber om **innspill fra fylkeslagene innen 13. mars** på vurderingene som er gjort for de 5 forslagene til innstramminger i kvotereguleringen og andre innstramminger.

- Deler fylkeslagene de vurderingene som er gjort og anbefalingene? Har man andre vurderinger og anbefalinger?
- Har fylkeslagene forslag til hvordan en skal skille mellom reelle samdrifter og samdrifter med skjult kvoteleie?
 - Er moderne former for registrering av aktivitet, gjennom feks et gps- basert registreringssystem og/eller «elektronisk stemplingsur» i fjøset et spor en bør arbeide videre med, eller vil det være for stor inngripen i personvernet?
- Er det andre endringer i kvoteordningen som fylkeslagene mener bør foretas? Hvilke og hvorfor?

Høringen i organisasjonen vil danne grunnlag for styret i Norges Bondelag sin konklusjon/tiltak for å begrense utbredelsen av spekulasjon med mjølkekvoter (ref. vedtaket på årsmøtet).

Styret i Møre og Romsdal Bondelag vedtar sin endelige uttale etter at lokallagene med frist 28. februar har kommet med eventuelle innspill til saken.

SAK 10/2020: Næringspolitisk program 2020-2024 – Foreløpig drøfting**Vedlegg:** Utkast Næringspolitisk program 2020-2024 og plansjer (**Sendt på e-post 22. januar**)

Vedtak: Styret tar med seg det som kom fram i styret i det videre arbeid med uttale til næringspolitisk program. Etter eventuelle innkomne forslag fra lokallagene utarbeider fylkeskontoret utkast til endelig uttale som drøftes i telefonstyremøte før fylkeslagets frist til Norges Bondelag 16. mars.

Saksutredning:

Utkastet til nytt næringspolitisk program for Norges Bondelag ble mandag 20. januar sendt til fylkeslaga for høring i organisasjonen. Høringsfrist for fylkeslaga til Norges Bondelag er **16. mars**.

Programmet behandles ulikt i organisasjonen. Noen fylkeslag har sendt ut full pakke på høring i lokallagene med bl.a. Questback, mens andre fylkeslag kun har behandling i fylkesstyret.

For fire år siden sendte vi utkastet på høring i lokallagene (program 2016-2020), men med dårlig respons. Ett lag svarte innen fastsatt frist og ett lag kom med innspill noen dager etter frist).

Fylkeskontoret sendte 23. januar utkastet til lokallagene, slik at de som vil har mulighet til å komme med innspill til fylkeslagene. **Høringsfrist for lokallagene er satt til 28. februar.**

Fylkesstyret må vurdere om det skal holdes telefonmøte i uka etter fylkesårsmøtet, 9.-13. mars, for å komme med uttale til utkast til næringspolitisk program innen fristen 16. mars.

Fylkeslaget har også to andre høringssaker som er arbeidskrevende uttaler som behandles på fastsatte styremøter i februar og mars:

- **Styremøte tirsdag 4. februar. Kvoteleie melk.** Styrets uttale sendes på høring i lokallagene 5. februar med frist 28. februar. Fylkeslagets høringsfrist til Norges Bondelag er **13. mars**. Siste finpuss på uttalen etter eventuelle innkomne synspunkter fra lokallagene kan gjøres i telefonmøte i uke 11 (9.-13. mars). På styremøtet 4. februar er det også sak fra arbeidsgruppe for småbarnsforeldre om regler for avløsning ved svangerskap som innspill til jordbruksforhandlingene 2020
- **Styremøte tirsdag 3. mars:** Møte med landbruksorganisasjonene om **uttale jordbruksforhandlingene**. Lokallagene har frist til fylkeslaget **14. februar** (bl.a. Questback). Fylkeslagets høringsfrist til Norges Bondelag er **13. mars**.

Fylkesårsmøtet holdes på Alexandra Hotell i Molde fredag 6. og lørdag 7. mars.

Selv om fylkeslaget har frist 16. mars for innspill til utkast næringspolitisk program, er det ikke siste sjanse å komme med endringer/tillegg. Programmet skal vedtas på årsmøtet 10.-11. juni. Styret i Norges Bondelag vil på sitt møte 22. april innstille på programforslag, basert på innspill fra fylkene og representantskapet.

Deretter er det lagt til rette for at forslag til endringer/tillegg til styrets programforslag fra 22. april kan sendes inn av de som er årsmøteutsendinger i forkant av årsmøtet, og blir forberedt av en redaksjonskomite før årsmøtet. likeså er det mulighet for å fremme forslag til programtekst direkte i årsmøtet.

20. januar	Utkast sendes ut i organisasjonen til høring, sammen med orientering om tidsplan og opplegg for behandling og vedtak.
16. mars	<i>Høringsfrist for fylkeslaga.</i>
25 –26. mars	Orientering for representantskapet
30. mars	Utvalget drøfter og reviderer programforslag, basert på innspill fra fylka og fra representantskapet. Behandles i styret 22. april.
22. april	Styret innstiller programforslag for årsmøtet. Oppnevning av forberedende redaksjonskomité.
28. april	Styrets forslag skrives ut og sendes fylkeslaga og årsmøteutsendingene sammen med beskrivelse av videre saksbehandling.
15. mai	<i>Frist for å sende inn endringsforslag til programforslaget, som ønskes gjort kjent for årsmøteutsendingene før årsmøtet.</i>
29. mai	Innkommne endringsforslag pr. 15. mai, systematisert og med innstilling fra redaksjonskomiteen, sendes til årsmøteutsendingene.
2 – 5. juni	<i>Utsendingsmøte i fylka (Ønskelig i dette tidsrommet).</i>
10 – 11. juni	Behandling og vedtak i årsmøtet.